

MARIE DURAND
DİNİ HOŞGÖRÜSÜZLÜĞE HAYIR

YSABELLE LACAMP (1954)

Ysabelle Lacamp, Cévennes ve Huguenot köklerinden hiçbir zaman sönmeyen bir alevin parlaklığını ve ötekini hayranlıkla karşılama özelliğini miras almıştır. Marie Durand'ın ışık saçan portresiyle, zor davası için mücadele etmeye kararlı bir kadını keşfetmemizi sağlıyor. Eser aynı zamanda Constance kulesindeki tüm mahkûmlara yürek burkan bir saygı duruşu.

ZEYNEP MERTOĞLU

Saint-Benoit Fransız Lisesini bitirdi. İstanbul Bilgi Üniversitesi Siyaset Bilimi Bölümünü tamamladıktan sonra Université de Paris II'de yüksek lisans eğitimi aldı. Yayınevleri ve gazetelerde editör ve çevirmen olarak çalıştı.

Marie Durand: “Dini Hoşgörüsüzlüğe Hayır”

© 2018, ALFA Basım Yayım Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.

Marie Durand: “Non à l'intolérance religieuse”

© 2016, ACTES SUD

“Hayır diyebilmiş olanlar” dizisi
Murielle Szac tarafından yönetilmektedir.

Kitabın Türkçe yayın hakları Akan Ajans aracılığıyla Alfa Basım Yayım Dağıtım Ltd. Şti.'ne aittir. Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir elektronik veya mekanik araçla çoğaltılamaz. Eser sahiplerinin manevi ve mali hakları saklıdır.

Yayıncı ve Genel Yayın Yönetmeni M. Faruk Bayrak

Genel Müdür Vedat Bayrak

Yayın Yönetmeni Mustafa Küpüşoğlu

Çeviren Zeynep Mertoğlu

Kitap Editörü Helin Çakır

Kapak İllüstrasyonu François Roca

Kapak Uygulama Elif Çepikkurt

Sayfa Tasarımı Ali Rıza Yati

ISBN 978-625-449-454-3

1. Basım: Aralık 2021

Baskı ve Cilt

Melisa Matbaacılık

Çiftelhavuzlar Yolu Acar Sanayi Sitesi No: 8 Bayrampaşa-İstanbul

Tel: (0212) 674 97 23 Faks: (0212) 674 97 29

Sertifika no: 45099

Alfa Basım Yayım Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.

Alemdar Mahallesi Ticarethane Sokak No: 15 34110 Cağaloğlu-İstanbul

Tel: (0212) 511 53 03 (pbx) Faks: (0212) 519 33 00

www.alfakitap.com - info@alfakitap.com

Sertifika no: 43949

YSABELLE LACAMP

DİNİ
HOŞGÖRÜSÜZLÜĞE
HAYIR
MARIE
DURAND

Çeviren: Zeynep Mertoğlu

ALFA

Ođlum Caspar'a

tamadres.com

1

Eylül 1752

Zaman, gölgesini taş kemerlerin arasından yayıyordu. “Tıpkı buzdan bir çarşaf gibi” diye ürperdi Catherine, “asla kurumayacak bir kumaş gibi...”

Başı döndü.

Şimdiye kadar tanınmasına izin verilen yegâne gökyüzü olan kararmış tonozu bakmayı bıraktı ve saçlarını çeken tarağı unutmaya çalıştı.

– Marie, söylesene Marie, günlerce, yıllarca bu kuleye kapatılmak için ne suç işledik biz?

Hızla saçını örmeye başlamadan önce eli durdu.

– Kralın dininden başka bir dine inanmak suçu işledik küçüğüm.

– Başka bir Tanrı'ya mı?

– Tanrı her yerde aynıdır Catherine. Nerede olursak olalım. Derelerde taş sektirerek şarkı söyler, kulübenin taşını yaldıza boyar, akşam rüzgârı çıktığında kalbinde iç çeker. Yalnızca onu yüceltme biçimimiz farklılaşır. Sevme biçimimiz değil.

Aigues-Mortes'a kadar, Constance kulesi mahkûmlarını ziyarete gelen herkes gibi o adam da bizi kapalı tuttukları Chevaliers salonuna gözlerini kırpıştırarak girdi. Gökyüzünün ipeğinin titrediği, taşları kızartan öğlen ateşinin vurduğu dışarıdan gelince, kapatıldığımız rutubetli, isli karanlık şaşkınlığa uğratiyordu.

Pürüzsüz ve pembe yanakları, marki peruğu ve işlemeli çorapları gözlerimi kamaştırdı. Hemen hemen kulede, kadın münzevilerin içinde doğmuş biri olarak itiraf etmeliyim ki otoriteleri altında bulunduğumuz gardiyanlarımız Binbaşı Combelles ya da Komutan Roqualte de Sorbs'un günlük ziyaretleri dışında erkeklerle görüşmeye hiç alışık değildim. Sonuncusu Douceâtre, savaş bakanının yeğeni olduğu söylenen misafirine

yirmi beş Huguenot* mahkûmun adını, yaşını ve ne kadar süredir kapatılmış olduklarını anlatarak dalkavukluk yapıyordu: “Marie Durand, 41 yaşında, 1730’da tutuklandı, Marie Frizol, 60 yaşında, 25 yıldır hapis, Suzanne Pagès, 52 yaşında, bugün itibariyle 13 yıldır tutsak, Anne Salières, 33 yıldır kapalı kapılar ardında...” Çoğumuz, Désert’de (bu, kral tarafından yasaklanan, bizim için ibadet yerine geçen yeraltı toplanmalarının adı) yakalandığımız için mahkûm edildik. Kimileri evliliklerinin kutsanması için oradaydı. Bir başkasıysa papazın burnunun dibinde, ki bu oldukça cesaret gerektiriyordu, ölmek üzere olan bir dindaşına dualarıyla destek verdiği için! Yaşayan mahpuslar olarak bizlere “dik-kafalılar” diyorlardı! Öte yandan annemle birlikte paylaştığımız Goutès ismi geldiğinde marki bana doğru döndü. Ve nedendir bilmem bakışı beni yakıp geçti.

Annemin arkadaşları ağırbaşlılıkla ve dikkatle sustular. Özellikle de soyadı Durand olan ve bazıları için dinden dönme arzusu

* Din savaşları döneminde Fransız Protestanlarına verilen ad – çn.

–yani taştan tabutumuzdan çıkmak için Pro-
testanlıktan vazgeçmek ve Katolik olmak-
çok kuvvetli olduğunda bizi gece gündüz pes
etmememiz için yüreklendiren Marie. “Baba-
larımızın ve kardeşlerimizin bir tekerleğin*
üzerinde bir hiç için mi ölmesini isterdiniz?”
Biz de utanarak Tanrı’nın bizi unutmaması
için dua edip dudaklarımızı birbirine bastı-
rıyorduk. Hatta duvarların arasında dönüp
durmaktan deliren ve çılgınları bizi uyutma-
yan Isabeau bile. Peki o halde Tanrı’ya farklı
bir şekilde inanmak dışında neydi suçumuz?
Marki Paulmy d’Argenson dinliyordu. Heye-
canlanmışa benziyordu. Her birimiz, biraz
şaşkınlık ve çokça acımanın birbirine karış-
tığı yüzündeki en ufak ifadeye dikkat kesil-
miştik. Varlığı beni allak bullak ediyordu.
Annemin itaatkar sessizliği ve önüne bakan
gözleri de. Kıpırdamadan, benye gibi durarak
onu yeterince duygulandıracak mıyız?

Birden markinin bakışı, rüzgârdan koru-
mak için samanla kapattığımız mazgalların sı-
zıntı yapan duvarına sıkıştırılmış sefil saman

* 16. yüzyılda Fransa’da kullanılan bir işkence
aleti –çn.

minderlerimizin görüntüsünden kaçınmayı umarken, ayaklarındaki bir ayrıntıya yoğunlaştı. Bastonunun demir ucu, aşağı katlarla iletişimi sağlayan ve bir makara sistemi sayesinde gardiyanların bize esmer ekmek payımızı dağıttığı hava deliğinin kenarındaki taş kazıdı. Gür ve kara kaşlarını çattı; gardiyanlara emir veren Binbaşı Combelles'e dönerek bir elin taşa kazmayı başardığı yazıyı gösterdi.

“REGISTER” diye şaşırıp alçak sesle, sonra da Latince Fransızcaya çevirdi: “RÉSISTER?” [DİRENMEK]

Ağzı yuvarlak bir şekil aldı.

– ... Peki ama kim buna cesaret edebilir?

Daha cümlesini bitirmeden Durand öne çıktı. Uçsuz bucaksız ve mağrur, tüm imanıyla parlayan mavi güzel bakışı, o hem vicdanlarımızı delip geçmeyi hem de ruhumuzu sarıp sarmalamayı çok iyi bilen bakışı.

Eğilmedi. Gövdesi dimdik, ayakta durdu, sonra bizi donduran yüksek ve berrak sesiyle:

– Sizin için ne önemi var beyefendi? Evet, direnmek, evet, hoşgörüsüzlüğe karşı mücadele etmek için! Vicdanlarımızın mahreminde Tanrı'ya dua etmekten başka ne kötülük yaptık biz?

Bir tepki vermek. Yeniden başka yöne dönen binbaşı müdahale etmeden dikkati dağıtmak. O anda, yakışık alır mı diye düşünmeden, hıçkırıklara boğuldum, markinin ayaklarına kapandım ve arkadaşlarım adına af diledim.

Hayata olmasa da ışığa döndüğünde, surları kıskandıran parlak havayı içine çekti. Bu kadar ihtişam karşısında kim eğilmez ki: Aigues-Mortes şatosuna bitişik, şehri ve tüm Akdeniz'i içine alan, tahkim edilmiş gösterişli duvar, Constance kulesi. Bir kez daha din adına Doğuya ve uzaklardaki haçlı seferlerine gitmeden önce öyle istemişti Kral Saint Louis... İç çekti: şefkatli anaç yuvarlaklıklarına sahip göğsünün ılıklığının ardında kulenin, Nantes Fermanının¹ kaldırılmasından bu yana hapishanelerin en uğursuzunu sak-

¹ **Nantes Fermanı:** IV. Henri tarafından 1598'de, Protestanların statülerini tayin ederek çatışmaları dindirmek amacıyla imzalandı ancak 1685'te XIV. Louis tarafından yürürlükten kaldırıldı. Protestan inancı yasaklandı ve binlerce Protestan "İltica" ülkelerine (İsviçre, İngiltere, Prusya, Hollanda) göç ettiler.